

کوتاه از دیپلماسی

وزیر خارجه زاین به‌زودی به تهران می‌آید

● **ایسنا:** سفارت جمهوری اسلامی ایران در توکیو از سفر وزیر خارجه زاین به تهران در آینده‌ای نزدیک خبر داد و نوشت: این سفر می‌تواند فصل نوینی برای تعمیق و گسترش روابط دوجانبه باشد.
سفارت ایران در توکیو در توییتی نوشت: «سفر جناب آقای موتسکی، وزیر امور خارجه ژاپن، در آینده نزدیک به تهران، در آستانه تشکیل دولت جدید می‌تواند فصل نوینی را برای تعمیق و گسترش روابط دوجانبه گشوده و مشورت‌های نزدیک فی‌مابین درخصوص مسائل مهم منطقه‌ای و بین‌المللی، موجبات تبادل نظر درخصوص موضوعات موردعلاقه دو کشور را فراهم کند».
به گزارش خبرگزاری کیودو، توشیمیتسو موتسکی، وزیر امور خارجه ژاپن، دیروز سه‌شنبه در یک کنفرانس خبری گفت که قصد دارد هفته آینده به ایران، ترکیه، مصر، اردن، فلسطین، قطر و سرزمین‌های اشغالی سفر و درباره امنیت منطقه و مقابله با پاندمی کرونا رایزنی کند.
موتگی تصریح کرد: «در جریان سفر خود من بر تعهدمان نسبت به خاورمیانه که (زاین) سال‌ها به برقراری صلح و آرامش در آن کمک کرده است، تاکید خواهم کرد». او با اشاره به آغازبه‌کار دولت جدید در ایران و همچنین کابینه جدید اسرائیل افزود: «می‌خواهم درباره وضعیت این منطقه تبادل نظر صادقانه‌ای با این دولت‌های جدید داشته باشم و با آنها برای ترویج ثبات منطقه از نزدیک همکاری کنم».
به گزارش کیودو، سفر وزیر امور خارجه زاین به منطقه با هدف تقویت روابط توکیو با کشورهای این منطقه که زاین برای تأمین انرژی خود به آن وابسته است، انجام می‌شود.
توشیمیتسو موتگی قرار است از روز یکشنبه ۱۵ اگوست (۲۴ مرداد) سفر خود را آغاز و از قاهره، تهران، تل‌آویو، امان، دوحه، اتکارا و بیت‌المقدس دیدن کند. بنا بر اعلام وزارت امور خارجه زاین، او در ابتدا قرار بود به عراق نیز سفر کند اما به دلیل افزایش شیوع ویروس کرونا در این کشور سفر خود به بغداد را لغو کرده است.

مقررات تازه برای سفر زمینی ایران وارمنستان

● **ایسنا:** در آخرین به‌روزرسانی مقررات سفر بین ایران و ارمنستان، مسافران هنگام بازگشت و ورود به ایران، به داشتن تست پی‌سی‌آر (PCR) با اعتبار ۷۲ ساعت ملزم شده‌اند.
در بخش‌نامه‌ای که به‌تازگی به دست فدات خدمات مسافرتی و شرکت‌های گردشگری رسیده، کمیته امنیتی اجتماعی و انتظامی ستاد ملی مدیریت کرونا تاکید کرده است در سفرهای زمینی، تمام پروتکل‌های بهداشتی را اتویوس‌ها رعایت شود.
مسافر هنگام بازگشت و ورود به کشور به داشتن تست PCR منفی با اعتبار ۷۲ ساعت ملزم شده است، در غیر این صورت انجام این تست و قرنطینه با هزینه شخصی مسافر تا مشخص‌شدن نتیجه، الزامی خواهد بود.
ستاد ملی کرونا قبلا در بخش‌نامه‌ای اعتبارتست منفی کرونا برای مسافران ورودی از مسیرهای بین‌المللی را تا ۹۶ ساعت اعلام کرده بود.
وزارت بهداشت ارمنستان نیز مقرر کرده که در زمان ورود به این کشور، مسافر باید نتیجه تست منفی تشخیص کرونا را که بیشتر از ۷۲ ساعت از آن گذشته باشد همراه داشته باشد یا گواهی واکنسیناسیون کامل در برابر بیماری کووید ۱۹ ارائه هد که دست‌کم ۱۴ روز از تاریخ دریافت آخرین دُز واکسن نیز باید گذشته باشد.
در صورت ارائه‌نکردن یکی از این دو گواهی، مسافر باید در مراکز مستقر در پایانه‌های مرزی یا فرودگاه، آزمایش کرونا را انجام دهد و تا مشخص‌شدن نتیجه منفی، قرنطینه اجباری شود.
نتیجه آزمایش در سامانه Armed ثبت می‌شود و به مدت ۴۸ ساعت در اختیار مسافر قرار می‌گیرد که در صورت منفی بودن جواب آزمایش، فرد از قرنطینه خارج می‌شود.
همچنین به دنبال افزایش سفر ایرانی‌ها به‌ویژه از مرز زمینی به ارمنستان که بیشتر با انگیزه دریافت واکسن کرونا بود، سفارت جمهوری اسلامی ایران در ایروان حدود یک ماه پیش اطلاع داد که طبق تصمیم وزارت بهداشت جمهوری ارمنستان، واکنسیناسیون کرونا فقط در مراکز سیار با واکسن «آسترانگا» و فقط به شرط ۱۰ روز اقامت انجام می‌شود.
به گفته راهنمایان گردشگری که در مسیر ارمنستان تور اجرا می‌کنند، مطابق با این قانون، مسافران حدود ۹ روز باید در این کشور اقامت داشته باشند تا پس از آن، اجازه تزریق واکسن را بگیرند.

وزیربرق عراق اعلام کرد

علت قطع صادرات برق ایران به عراق

● **ایسنا:** وزیر برق عراق توضیحاتی درباره قطع صادرات برق ایران به کشورش ارائه داد، به گزارش اسکای نیوز، عادل کریم، وزیر برق عراق، در گفت‌وگویی تاکید کرد صادرات برق ایران به کشورش به‌طورکامل قطع شده است. او گفت دلیل عدم صادرات برق ایران به عراق کاهش حجم آب در آن کشور است.
وزیر برق عراق نتیجه کاهش میزان تولید برق است. وزیر برق عراق خاطرنشان کرد: «اکنون برقی که از ایران به عراق می‌آمد، کاملا قطع شده و آن‌گونه که سفیر ایران در عراق گفته است، ایران دلایل و توجیهات خود را دارد. زیرا تولید برق در این کشور کاهش یافته است؛ بنابراین توتان صادرات برق به عراق را ندارد».

روح‌اله نغعی: دوران انتقال، دوران انتظار است و رصد نشانه‌های اتفاقات در راه، در حوزه‌های مختلف، فعالان، رسانه‌ها و مردم اسامی گزینه‌های احتمالی و حتمی وزارتخانه‌ها و معاونت‌های دولت جدید و برنامه‌هایشان را پیگیری می‌کند تا چشم‌اندازی پیدا کنند از اینکه در روزها، هفته‌ها، ماه‌ها و سال‌های پیش‌رو امورات کشور به چه شکل اداره خواهد شد. از طرف دیگر این انتظار وجود دارد که دولت جدید، به‌خصوص وقتی از جناح سیاسی دیگری آمده باشد، بخشی یا همه برنامه‌ها و راهبردهای قبلی را تغییر دهد، اما در حالی که کار دولت قبلی عملا تمام شده کار دولت جدید هنوز گام‌ها شروع نشده است، در نتیجه این نشانه‌ها اهمیت دوچندان پیدا می‌کند.
به طور مشخص در حوزه سیاست خارجی، این تنها ایرانی‌ها نیستند که منتظر خبرند. کشورهای همسایه در شرق و غرب ایران و نیز دیگر کشورهای منطقه، طرف‌های تعاملات تجاری و نفتی و البته بازیگران برجام همه با ایران کار دارند و حالا منتظرند تا ببینند تا تغییر دولت، ایران درباره موضوعات مختلف منطقه‌ای و بین‌المللی چه خطی را دنبال خواهد کرد.

یکی از این نشانه‌ها دیروز در قالب دو مطلب در دو رسانه از راه رسید. یکی در خبرگزاری ایرنا که خبرگزاری وابسته به دولت است و یکی در نورنیوز که رسانه‌ای نزدیک به شورای عالی امنیت ملی به حساب می‌آید. دو تحلیل با تیتَر مشابه «چشم‌انداز پیش‌رو در مذاکرات هسته‌ای» که محتوایی مشابه هم داشتند و البته از میان خطوطشان می‌شد حدس‌هایی درباره برنامه سیاست خارجی در دوران ریاست‌جمهوری سیدابراهیم رئیسی زد؛ بدصوص وقتی در میان دستور این دو نوشته، لحن از تحلیل و ارزیابی دور و به خبررسانی و تبیین اتفاقات در راه نزدیک می‌شود.

روند قبلی مذاکرات ادامه نخواهد یافت

اولین نکته‌ای که از این نوشته‌ها می‌توان برداشت کرد، چرخش فرمان مذاکرات است. با قاطعیت اعلام شده است «ادامه مذاکرات بر اساس الگوی قبلی نیز به دلایل عدیده مورد توجه نخواهد بود». الگوی قبلی البته همان الگویی است که به تغییر مقامات دولت حسن روحانی و نیز به تعبیر بسیاری از حاضران دور میزهای مذاکرات وین، به آستانه احیای برجام رسیده بود و به نظر می‌رسید تنها درباره فرایند احیای برجام تصویر مشترکی پیدا شده است بلکه در موضوعی که در حاشیه گفت‌وگوهای هسته‌ای پیگیری می‌شود، یعنی درباره مبادله زندانیان نیز پیشرفت‌های خوبی اتفاق افتاده بود.
اخباری از مشخص‌شدن تکلیف دو پرونده مالی نیز رسید؛ یکی هفت میلیارد دلار پول ایران که به خاطر تحریم‌های ایالات متحده در کره‌جنوبی گرفتار شده و دیگری ۴۰۰ میلیون پوند باز از پول ایران که بدهی چنددهه‌ای بریتانیا به ایران در نتیجه ماجرای معامله تانک‌های چیفتن بوده است. البته تمام این پیشرفت‌ها پیش از آن بود که اتفاقاتی که در تهران می‌افتد، روند ماجرا را تغییر دهد. مشخصاً از زمان انتخابات ریاست‌جمهوری ایران، گفت‌وگوهایی که با سرعتی نسبتا قابل توجه پیش می‌رفتند، متوقف شدند و البته مشخص هم شد که برنامه این نیست که بعد از تغییر دولت، همین روند با همین راهبرد گام آخر را بردارد.
برجام احیا شود و تحریم‌ها رفع، اما جریانی که با پیروزی در انتخابات ۱۴۰۰ سکان را از روحانی و یارانش خواهد گرفت، این روند را قبول نداشته به اکنون نیز ظاهرا قصد ادامه آن را ندارد.
به صورت طبیعی در صورتی که مسیر قبلی و نتایج آن از سوی ایران مطلوب ارزیابی می‌شد، طبعاً با توجه به تاکید ایران در زمینه رفع سریع همه تحریم‌ها باید توافقات انجام‌شده به سند خروج از بن‌بست کنونی تبدیل می‌شد. عدم دستیابی به چارچوب مورد توافق طرفین برای احیای مجدد برجام نشان روشنی از نارضایتی ایران از روند طی شده در شش

دیپلماسی

نشانه‌های تازه از چشم‌انداز برجام در دولت رئیسی

پرونده مذاکرات به شورای عالی امنیت ملی بازمی‌گردد؟

دور مذاکرات قبلی و ضرورت بازبینی کلی و تعیین دستور کار جدید برای ازسرگیری مذاکرات است.».

به همین مناسبت دولت جدید هم باید فرمول روحانی و ظریف را کنار بگذارد و از ابتدا با نگاه مطلوب خود ماجرا را پی بگیرد. «در کنار ملاحظات جدی ایران و عدم پذیرش روند شش دور مذاکره انجام‌شده تاکنون با توجه به رویکرد اعلام‌شده از سوی رئیس‌جمهور و تاکید بر پیگیری روش‌های دیپلماتیک برای حل‌وفصل مسائل ایران در حوزه سیاست خارجی به صورت طبیعی اصلی‌ترین گزینه ایران در حوزه پیگیری پرونده هسته‌ای در شرایط پس از استقرار دولت جدید، بازگشت به مذاکرات با تعیین دستور جدید است.».

به‌پایان‌رسیدن روزهای دولت روحانی، یکی از اتفاقاتی بود که روند مذاکرات با هدایت سیدعباس عراقچی، معاون محمدجواد ظریف را متوقف کرد. تلاشی که در یکی دیگر از قوا پی گرفته شد، دیگر سنگی بود که سر راه مذاکرات افتاد و البته حالا ظاهرا قرار است همان سنگ، سنگ نشان شود.

مصوبه برجامی مجلس، نصب‌البعین

نکته دیگر اینکه بناست مصوبه‌ای که در دوران روحانی دردسر مذاکره‌کنندگان شد، چارچوب اهداف مذاکره تیم جدید را مشخص کند؛ «از نظر ایران تحقق چارچوب‌های ذکرشده در قانون مصوب مجلس تحت عنوان «اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها و صیانت از منافع ملت ایران» اصلی‌ترین مؤلفه در تعیین دستور کار جدید مذاکرات خواهد بود». این مصوبه که دیگر ایده «صیانتی» مجلس یازدهم بوده است، یک بار با حکم توقف اجرای پروتکل الحاقی برجام را تا مرز فروپاشی برد، اما قبل از تصویب و پس از این مرحله هم مقامات دولت، پول از تصیبات‌ها حتی علی‌اکبر صالحی، رئیس‌ک‌حاشیه سازمان انرژی اتمی، بارها تاکید کردند که مفاد آن، بیش از آنکه به کار لغو تحریم و صیانت از منافع ملت بیاید، فرایند رفع تحریم را دچار چالش کرده و تأمین منافع ایران را به تأخیر می‌اندازد.
در روزهای آخر دولت روحانی، خود رئیس‌جمهور نیز تعارف را کنار گذاشته بود و تاکید می‌کرد که الان و در این مرحله اگر ایران تصمیم بگیرد تحریم‌ها برداشته خواهند شد، اما نکته دیگری که به صراحت بیان شد نیز این بود که این مصوبه مانع توافق در وین و احیای برجام شده است. حالا اما قرار است همان نگاهی که با تصویب این مصوبه فرایند تعامل دیپلماتیک ایران با بازیگران برجام را به آن شکل دچار چالشش کرد، رویکرد اصلی در روند مذاکره باشد.
به این ترتیب می‌توان گفت اصولگرایانی که در زمان دولت اعتدال‌گرا تنها ابزار تصویب طرح را برای محدودکردن دولت به سمت مسیر مطلوب خود در اختیار داشتند، حالا خود پشت فرمان هم خواهند نشست.

مجلس البته تنها نهادهی نبود که در فرایند گفت‌وگوهای وین با وزارت خارجه به چالش خورد

وزیر خارجه عراق با مقامات ایران دیدار کرد

پیام بغداد به تهران ارسال شد

عربی دیگر به علاوه برخی کشورهای اروپایی و آمریکا در نشست بغداد مشارکت خواهند کرد. بر اساس این گزارش، بغداد پیش از این از ترکیه، عربستان و کویت برای مشارکت در این نشست دعوت کرده است. هفته گذشته یک مقام بلندپایه در وزارت خارجه عراق در گفت‌وگو با پایگاه خبری العربی الجدید اعلام کرد که مصطفی الکاظمی، نخست‌وزیر این کشور در پی برگزاری کنفرانسی منطقه‌ای با حضور کشورهای همسایه عراق و چند کشور دیگر منطقه است. وی گفت نخست‌وزیر عراق دستور تشکیل کمیته‌های در هیئت دولت متشکل از چند مشاور و مقام وزارت خارجه به ریاست «نزار الخیرالله»، قائم‌مقام وزارت امور خارجه عراق، برای انجام تدارکات لازم برای برگزاری این نشست را داده است. این مقام عالی‌رتبه عراقی تاکید کرد: «ایران، ترکیه، عربستان، کویت، اردن، سوریه و چند کشور تأثیرگذار دیگر عربی و نیز چند کشور از اتحادیه اروپا در این کنفرانس حضور خواهند داشت». وی گفت هدف از برگزاری این کنفرانس به میزبانی بغداد، نزدیک‌کردن دیدگاه‌ها درخصوص مسائل امنیتی و سیاسی مهم میان کشورهایی است که با یکدیگر اختلافاتی دارند. این مقام وزارت خارجه عراق با اشاره به اینکه قرار است این کنفرانس در اواخر ماه جاری میلادی یا اوایل ماه آینده برگزار شود، خاطر‌نشان کرد: «هنوز هیچ دعوتی از کشورها انجام نشده و موضوع در مرحله تهیه محورها و پرونده‌های مربوط به کنفرانس است، اما انتظار می‌رود

رویکرد سیاست خارجی ایران باشد، به استثنائی موقت تبدیل خواهد شد و با رفتن ظریف، نقش و جایگاه وزارت خارجه هم به‌ه دوران پیش از او باز خواهد گشت.

ازمجرى تا مأمور

بحث وقتی به اینجا می‌رسد، خواسته یا ناخواسته بحث تکراری حوزه دیپلماسی ایران که در سال ۱۴۰۰ دوباره داغ شد، باز مطرح می‌شود؛ «اصلا مگر وزارت خارجه سیاست خارجه را تعیین می‌کند؟». پاسخ این پرسش البته به شکلی بدیهی منفی است اما نه سؤال و نه جواب ظرافت‌های ماجرا را در خود ندارند. وزیر خارجه، چنان‌که از اسمش پیداست، «وزیر» است و طبعاً مجرى سیاست‌های مقام بالادستی خواهد بود.

«تصمیم»، لاقول وقتی صحبت از تصمیمی اساسی در حد مذاکره با حضور ایالات متحده یا پذیرش محدودیت‌ها در برنامه هسته‌ای باشد، مشخصاً در وزارت خارجه گرفته نمی‌شود اما تفاوتی که در کارنامه سیاست خارجی ایران در دولت‌های مختلف وجود داشته است، نشان می‌دهد که این بحث انحرافی است. «تصمیم» اولین و کوتاه‌ترین قدم در روند پیگیری و پیاده‌سازی راهبرد سیاست خارجی یک کشور است اما از تصمیم تا رسیدن به هدف، مسیری طولانی وجود دارد و اهمیت و نقش کسی که اجرای این تصمیم را عهده‌دار می‌شود، به اندازه تفاوت نتیجه مذاکرات دوران سعید جلیلی با مذاکرات دوران محمدجواد ظریف است. این خود مسئله دیگری است که درباره سرنوشت برجام در دولت رئیسی تردید ایجاد می‌کرد، چه اینکه حتی در صورتی که تیمی که در دولت رئیسی متولی مذاکرات می‌شوند، خواستار ادامه روند احیای برجام به همین شکل هم باشند، مشخص نیست تیمی دیگر با سوابق و رویکردها و جهان‌بینی متفاوت با تیم روحانی بتواند همان فرمان را پی بگیرد و همان راه را ادامه دهد؛ به‌خصوص با توجه به اینکه تیم دیپلماسی رئیسی عملا ناچار خواهد بود در همان روزهایی که تازه در حال شروع کار خود است، در قضاوت خود با این بود که او

دیگر نیز با وزارت خارجه ظریف اختلاف‌نظرهایی داشت که در ماه‌های آخر دولت روحانی، نشانه‌های آن آشکار شد. همان زمانی که دولت با مجلس اصولگرا بر سر ماجرای «طرح صیانت» تحریمی دیگر اختلاف‌نظر بود، دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی یا بنیادهای طرف مجلس را گرفت و ادعاهای مقامات دولت درباره تبعات منفی چنین طرحی را رد کرد. این البته واکنش منفی تیم مذاکره هسته‌ای دولت روحانی را به دنبال داشت و صالحی هم در میانه انتقادات کم‌سابقه و صریحش از مجلس شورای اسلامی و حتی شورای نگهبان درباره این طرح، اقداماتی دبی‌رخانه را نیز نادرست خواند. چند هفته بعد هم وقتی برخلاف پیش‌بینی اصولگرایان مذاکرات وین کلید خورد، منبع آگاهی مقامات خبری برخلاف مواضع مقامات دیپلماتیک ایران را از طریق رسانه انگلیسی‌زبان برت‌سی‌وی منتشر می‌کرد که بعدتر شنیده‌ها نشان داد آن منبع آگاه، همان منبع بیابنه بوده است.

اما حالا همان شورایی که در بحث مصوبه کنار مجلس ایستاد، برای ادامه راه مصوبه نیز ظاهرا کنار مجلس خواهد آمد و وزارت خارجه را پشت سر خواهد گذاشت. یا به عبارت دیگر «گرچه تغییر دولت‌ها در چگونگی پیگیری و اجرای اهداف سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران تأثیرات محدودی دارد، لیکن با توجه به تعیین راهبردهای کشور در حوزه سیاست خارجی از سوی شورای عالی امنیت ملی به عنوان یک نهاد حاکمیتی، به طور قطع موضوع پیگیری پرونده هسته‌ای و تعیین راهبردهای جدید در مذاکرات وین نیز در چارچوب سیاست‌های قطعی اعلام‌شده از سوی ایران و با نظارت این نهاد پیگیری خواهد شد.» به این ترتیب دوران ظریف که بنا بود طلیعه روزگار نویی در

ادامه از صفحه اول

علت تاخیر آقای رئیسی در معرفی وزرا به مجلس

به بیانی دیگر چنین دولت‌هایی فاقد یک استراتژی مشخص برای دولت خود در حوزه داخل و خارج بودند. از این‌رو اختلافات در این دولت‌ها از همان روز نخست بر سر انتخاب وزرا و همکاران رئیس‌جمهور آغاز می‌شد و میزان ظهور این اختلافات و تأثیر آن بر کارکرد دولت تا اندازه زیادی به اقتدار رئیس‌جمهور بستگی داشت. تامل در تاریخ دولت‌های ایرانی از سال ۱۳۷۶ به بعد دقیقاً بیانگر این مهم است. به نظر می‌رسد دولت آقای رئیسی نیز چنین ماهیتی دارد؛ چراکه طیف‌های مختلف اصولگرا جبهه‌ای ائتلافی تشکیل دادند و سبب پیروزی آقای رئیسی شدند. بنابراین دولت او نیز از همان ابتدا با چالش دولت‌های قبل مواجه است. به این معنا که نیروهای حامی او درخصوص مهم‌ترین مسائل جامعه از قبیل میزان بازپودن فضای سیاسی، فضای مجازی، سیاست‌های اقتصادی، نوع رویکرد در سیاست خارجی، ماهیت تفکر سیاسی مدیران دولت و بسیاری دیگر از مسائل اتفاق‌نظر ندارند. آنچه این معضل را برای آقای رئیسی دوچندان کرده، فعالیت مجلسی است که صیغهٔ آن انقلابی‌بودن است و بسیاری از سیاست‌های دولت قبل در حوزه اجتماع اقتصاد و سیاست خارجی را زیر سؤال برده است. وجود چنین معضلی یعنی پایگاه ائتلافی دولت آقای رئیسی و ائتلاف نیروهای متفاوت از طیف‌های مختلف اصولگرا به‌عنوان حامی او در انتخابات ریاست‌جمهوری علت اصلی تأخیر دولت در انتخاب و معرفی وزرا یا مجلس هستند؛ چراکه هر کدام از این نیروها انتظار خاصی از آقای رئیسی در انتخاب وزرا و همکاران خود در دولت بر اساس افکار و دیدگاه‌های سیاسی خود دارند، اما به نظر می‌رسد نیروهای حامی دولت آقای رئیسی و مجلس باید با توجه به شرایط داخلی و خارجی در کوتاه‌مدت این اختلاف‌نظر‌ها را فراموش کرده و البته سربع‌تر دولت را در تشکیل کابینه یاری دهند. چراکه به نظر می‌رسد رئیس‌جمهور نیز باید پارادوکس موجود در گفتمان سیاسی خود را به نحوی برطرف کند؛ چراکه برده‌ام از یک طرف تاکید بر مستقل‌بودن، فراحاجی‌بودن و مردمی‌بودن دولت خود دارد و از سوی دیگر ناگزیر به رعایت دیدگاه نیروهای وخواه‌خود در جامعه و درون مجلس است. میزان موفقیت دولت در نیل به این هدف و اقتدار شخصی رئیس‌جمهور در انتخاب وزرا و ترسیم سیاست‌های کلان داخلی و خارجی بر اساس منافع ملی از سوی خود است.

♦ انتشار گروه علوم سیاسی دانشگاه اصفهان

مردی با جامه فرهنگ

او به سیاست علاقه‌ای نداشت و جز در حوزه تخصص خود سخن نمی‌گفت و نمی‌نوشت و بسیار مراقب شخصیت فرهنگی‌اش بود. خانه او کانون بحث‌های فرهنگی، ادبی، هنری و نمایشی بود. همسر صبور و دانشمند او، لاله تقیان هم در همه این احوال همراهش بود و وجوه علمی و فرهنگی آن فرزانه را تکمیل می‌کرد. ستاری تبحر قابل ملاحظه‌ای از خوانش اسطوره‌ای در موضوعات متعدد داشت. او تهران را از منظر ادبیات و اسطوره بررسی کرد و نتیجه پژوهش خود را در دو کتاب «اسطوره تهران» و «تهران در قاب شعر» ارائه کرد.

او اگرچه معتقد نبود تهران به خودی خود شهری اسطوره‌ای نیست، اما نگرش نویسندگان و شاعران به مبانی اسطوره‌ای در نحوه روایت‌کردن از تهران، این شهر را با اسطوره مزوج کرده است. ستاری با زنده‌یاد داوود رشیدی دوستی دیرین و صمیمی داشت. هر دو در زُتو تحصیل کرده بودند و بنای فعالیت‌های فرهنگی خود را نیز از همان زمان پی ریختند. ستاری می‌گفت رشیدی او را به برگردان متون تشویق می‌کرد و نخستین کتابی هم که ترجمه کرده، نمایش‌نامه‌ای با عنوان «کاپیتان سیه‌چرده» به اتفاق داوود رشیدی بوده است؛ نمایش‌نامه‌ای که بعدها رشیدی آن را در تالار فرهنگ به صحنه برد و از آن استقبال خوبی هم شد. درباره هزارویک شب دو نفر از معاصران تحقیق کرده‌اند؛ آقای محمدابراهیم اقلیدی که کنجی است تاشناخته و خدایش به سلامت بدارد و دیگری زنده‌یاد ستاری. این دو کوشیدند زوایای گوناگون این داستان را باز کنند و نشان دهند، درحالی‌که قدما شاید به چنین داستانی چندان به چشم جدی نگاه نمی‌کردند. توجه ستاری به هزارویک شب، از آنجا جلب شد که پژوهشگران غربی بی‌اغراق هزاران صفحه درباره آن نوشته‌اند؛ درحالی‌که در این سوزن جهان که محل زادن هزارویک شب است، جز قصه‌سرایی معمول خبری نیست. ستاری به این‌گونه پدیده‌ها به چشم عناصر فرهنگ می‌نگریست اما از آنجا که مراقب شخصیت فرهنگی خود بود، هیچ‌گاه با را از این حد فراتر نرهاید و فکر ملامت تصحیح جدیدی از متن هزارویک شب یا ختمه نظامی نداشت. به‌رحال کارنامه ستاری از هر حیث در تاریخ تفکر ایران معاصر جایگاه ویژه‌ای دارد و از این‌رو است که آثار گران‌سنگ او به چاپ‌های مکرر رسیده و با نسل‌های دیروز و امروز ارتباط برقرار کرده است. یادش گرامی و راهش پر رهرو باد.